

Entrevista a Marc Gafarot, autor del llibre "La mort a Bèlgica"

“Els flamencs tutegen els valons. Nosaltres estem sotmesos”

L'analista de política internacional, ex assessor d'afers polítics i institucionals al Parlament Europeu i cap de relacions internacionals de la Fundació CATmón, Marc Gafarot, presenta el seu llibre: **“La mort de Bèlgica”** (Ed. Dèria). En aquesta obra Gafarot analitza l'avenç del nacionalisme flamenc i aporta les claus per comparar la realitat flamenca amb la catalana.

per Manel Bosch

Per què Flandes ha de ser un referent per Catalunya?

Flandes i Catalunya comparteixen elements en comú. Són dos pobles que s'han vist empetitits, que han patit un intent aculturitzador per part dels seus estats i que se n'han sortit. És a dir, han aconseguit revertir un curs de la història que semblava dur-los a la desaparició. Flandes, culturalment, lingüísticament, és una societat plena i normalitzada. Els flamencs han sabut conjugar tradició amb modernitat. El seu fet diferencial s'ha desenvolupat a través d'un projecte engrescador que els ha dut a ser un referent entre les nacions sense estat a Europa.

La defensa de la seva tradició té a veure amb el seu èxit econòmic?

Sens dubte. No és cap casualitat que el moviment flamenc esdevingui hegemònic al mateix temps que Flandes passa a ser la referència econòmica dins l'estat Belga, quan avancen econòmicament a Valònia. El nacionalisme flamenc és, en els seus inicis, un nacionalisme cultural i romàntic que, gradualment, es converteix en un instrument d'utilitat política. Amb el temps no només marcarà l'agenda política de Flandes sinó que actualment ho fa a Bèlgica i ha servit per normalitzar la nació flamenca.

Econòmicament també ens hi hauríem d'emmirallar?

Flandes és un referent logístic a Europa. Es tracta d'una economia moderna, plenament integrada en el marc de la globalització econòmica, prospera i consolidada.

Això demostra que la inestabilitat política no té per què traslladar-se a l'economia...

Bèlgica viu una situació anòmala ja que fa gairebé deu mesos que no té govern. A Bèlgica els actors polítics regionals són els federals, ja que no existeixen partits que ocupin tot l'estat. Aquesta separació té una traducció política molt clara, que és la inestabilitat, però això no ha afectat l'economia flamenca. A hores d'ara, després d'haver superat la crisi, Flandes es troba en un nou relançament econòmic.

Quina coneixença es té a Flandes de Catalunya?

A Flandes les elits coneixen bé Catalunya. En valoren que el nostre fet diferencial i la nostra autonomia, tenen un sentit de la dignitat superior al que tenen ells de si mateixos. A Flandes determinats debats que aquí es tracten amb naturalitat, com pot ser el de la independència, encara troben recança i salvaguarda. També es valora que Catalunya s'hagi aixecat després d'una dictadura ferotge i hagi vestit una autonomia que l'ha projectada internacionalment.

En alguns aspectes, com el lingüístic, no sembla que ens hagin d'envejar...

A Bèlgica hi ha dues realitats culturals totalment separades: la Bèlgica de parla neerlandesa i la de parla francesa. La cultura flamenca gaudeix d'una plenitud que ja voldríem nosaltres en una Catalunya independent. A Flandes, en matèria lingüística, les llums vermelles triguen molt poc a encendre's. Hi ha un consens enorme a l'arc parlamentari flamenc que d'aquesta qüestió no pot haver-hi renunciés, com havia passat antigament.

Durant els seixanta del segle XX Flandes avança econòmicament Valònia i es marca la frontera lingüística a Bèlgica. Quines n'han estat les conseqüències?

Els efectes són devastadors. És el cant del cigne d'una idea de la Bèlgica unitària amb la cultura francòfona com a eix vertebrador. A l'exposició universal del 1958, celebrada a Brussel·les, el fet flamenc és residual. L'any 62 les coses són totalment diferents, és quan queda marcada irreversiblement la frontera idiomàtica. Desapareix gradualment la comunicació social, els partits polítics se separen, els punts de trobada cada cop són més inexistents i l'eix comunitari desplaça l'ideològic.

Dues comunitats que viuen pacífica i separatament en un mateix estat?

Sí, sempre pacíficament i totalment separats. Dues realitats nacionals desconnectades, un país com Flandes vinculat al món anglosaxó i germànic i una Valònia, que parla menys idiomes, connectada amb França i l'univers francòfon.

Flandes i Catalunya tenen en la dominació castellana un altre tret en comú...

L'experiència castellana va ser tenebrosa, nefasta. El record de les massacres i les violacions dels drets bàsics que es van cometre és encara present. Si et domina una potència cultural i econòmicament superior, malgrat la molèstia, es pot generar una certa empatia. En el cas castellà va ser tot el contrari, un empetitiment cultural, social, econòmic i religiós. L'àrea sotmesa destacava per la seva tolerància, la primera en abolir la servitud a Europa. Aquesta dominació va voler esclafar-ho tot.

La diferència, que els flamencs dominen l'estat belga?

Quan Flandes passa Valònia econòmicament té la temptació de flamenquitzar Bèlgica. Eren més rics, més eficients i estaven més ben connectats amb Europa i eren més ciutadans que la resta. Se n'adonen que, malgrat aquesta superioritat, no ho podran aconseguir. En part perquè el nacionalisme flamenc ja no en volia saber res de construir Bèlgica.

Aquest fracàs és semblant al del catalanisme que va creure que podia modificar Espanya?

Crec que el fracàs del catalanisme en aquest sentit és molt superior. El catalanisme, qualitativament, venia durant dècades d'una situació econòmica molt superior malgrat el seu reduït pes demogràfic. Tot i així la seva influència política ha sigut molt més petita que l'ha assolida pels flamencs a Bèlgica. Ells tutejen els valons, nosaltres estem clarament sotmesos.

Sense la possibilitat de mantenir la influència francòfona a Flandes, quin rèdit en treu Valònia de ser part de Bèlgica?

Unes transferències econòmiques molt importants. Transferències que van de Flandes a Valònia, que són cavall de batalla política i que ajuden a mantenir unes estructures clientelars molt significatives. Sense aquests diners estic convençut que els valons serien els primers interessats a separar-se totalment dels flamencs. Els sindicats, però, resten units i són els grans valedors de mantenir una caixa única i que la fiscalitat sigui matèria federal enlloc de comunitària.

Si els flamencs no en treuen beneficis econòmics i emocionalment no se'n senten part, perquè no desmantellen Bèlgica?

En processos independentistes l'últim pas és el més difícil. Estic convençut que revertir el curs natural de la història, que duia a la desaparició de la cultura flamenca, ha estat molt més difícil del que ho pugui ser assolir la independència. Ara bé, tenint un estat de semi-independència, on la seva cultura està perfectament protegida i mantinguda, on participen a primer nivell dels afers de l'estat; malgrat problemes greus estructurals i el sentiment flamenc de greuge econòmic, fer el

darrer pas és complex.

Això vol dir que els catalans poden assolir la independència abans?

Nosaltres potser farem el pas perquè ens adonarem que, sense estat propi, la nostra cultura se n'anirà a can pistras. Hi ha elements objectius i subjectius per pensar que Catalunya pot independitzar-se abans, tot i que el marc legal belga facilita més aquest objectiu que no pas l'espanyol. Aquesta comoditat pot dur-los a no fer el pas. En canvi, la nostra incomoditat creixent vers el nacionalisme castellà ens pot motivar a fer el pas abans.

Partits com el Vlaams Velang representen el nacionalisme flamenc?

Aquest partit, més que nacionalista, és un partit xenòfob d'extrema dreta. Els seus millors resultats els ha obtingut quan ha parlat de combatre la 'marroquinització', per exemple. El seu partit de referència a Catalunya és PxC, força agermanada fins fa poc amb Fuerza Nueva. El nacionalisme flamenc va tenir temptacions etnicistes en moment puntuals de forta tensió social. Sobretot durant les dues guerres mundials. Avui és un moviment cívic i integrador, centrat en la llengua com el cas català.